

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет спеціальної освіти, психології та соціальної роботи
Кафедра логопедії і спеціальних методик

Кваліфікаційна робота
магістра

з теми: **«ФОРМУВАННЯ ДИХАННЯ ТА ГОЛОСУ У ДІТЕЙ З
ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ (ПЕРШИЙ ЕТАП)»**

Виконала:
здобувач вищої освіти
заочної форми навчання
ОП Спеціальна освіта (Логопедія)
спеціалізація 016.01 Логопедія
Ірина ЛОПАДЧАК

Науковий керівник: **Наталія ГАВРИЛОВА**,
кандидат психологічних наук,
професор кафедри логопедії і спеціальних методик

Рецензент: **Олег ОПАЛЮК**,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри
психолого-медико-педагогічних
основ корекційної роботи

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. НАУКОВО ТЕОРЕТИЧНИЙ БАЗИС ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЄВОГО ДИХАННЯ ТА ГОЛОСУ У ДІТЕЙ ІЗ ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ	6
1.1. Особливості розвитку мовленнєвого дихання у дітей раннього віку..	6
1.2. Особливості розвитку голосу у дітей раннього віку	15
1.3. Особливості мовленнєвого дихання та голосу у дітей із тяжкими порушеннями мовлення	25
Висновки до першого розділу	35
РОЗДІЛ II. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЄВОГО ДИХАННЯ ТА ГОЛОСУ У ДІТЕЙ ІЗ ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ	37
2.1. Обґрунтування та характеристика методики дослідження	37
2.2. Аналіз результатів дослідження	44
Висновки до другого розділу	52
РОЗДІЛ III. СПЕЦИФІКА ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОГО ДИХАННЯ ТА ГОЛОСУ У ДІТЕЙ ІЗ ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ...55	55
3.1. Обґрунтування методики формування мовленнєвого дихання та голосу у дітей з ТПМ.....	55
3.2. Методика формування мовленнєвого дихання та голосу у дітей раннього віку із тяжкими порушеннями мовлення	60
Висновки до другого розділу	71
ВИСНОВКИ	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	76
ДОДАТКИ.....	85

ВСТУП

Демографічна ситуація в Україні пов'язана зі значним скороченням кількості новонароджених, ще більше загострює проблему медичної, психолого-педагогічної та соціальної реабілітації хворих дітей. Передусім йдеться про дітей із порушеннями мовлення. При цьому раннє їх виявлення і проведення корекції в сучасному суспільстві, виступає доволі гостро, оскільки суттєво підвищує можливість повного виправлення у дітей функції мовлення за умови раннього втручання.

Проблема корекції порушень мовленнєвого дихання та голосу у дітей із порушеннями мовлення була предметом вивчення О. Боряк, В. Галущенко, О. Мілевської, О. Ткачта інших. У цих дослідженнях розглядали порушення голосу та дихання у структурі відхилення у розвитку мовлення.

Особливості голосу та дихання у дітей раннього віку, як зазначають науковці (М. Манько, М. Шеремет та інші) є діагностичним матеріалом. При спостереженні за їхньою специфікою можна визначати наявність передумов для затримки розвитку мовлення. З іншого боку будь яка корекція вимови фонем у дітей з порушеннями мовлення передбачає застосування у логопедичній роботі дихальних та вокальних вправ. І якщо для дітей старшого віку вони описані (О. Мілевська, Т. Овчіннікова та інші), то для дітей раннього віку їх було охарактеризовано недостатньо повно. Потребує подальшого удосконалення і методика логопедичної корекції цих базових функцій необхідних для вимови фонем. Це визначає актуальність дослідження зазначеної проблеми.

Метою дослідження є формування та апробація методики розвитку мовленнєвого дихання та голосу у дітей з тяжкими порушеннями мовлення на початковому етапі, що врахує актуальний стан розвитку у них цих функцій та індивідуальні можливості їх у навчанні.

Завдання дослідження:

1) розкрити теоретичні аспекти розвитку мовленнєвого дихання та голосу у нормотипових дітей та при порушеннях мовлення;

2) сформувавши методику та вивчити особливості дихання та голосу у немовленнєвих дітей;

3) визначити етапи і зміст логопедичної роботи з розвитку мовленнєвого дихання та голосу у дітей з тяжкими порушеннями мовлення на початковому етапі.

Об'єкт дослідження: процес формування мовлення у дітей з тяжкими порушеннями мовлення.

Предмет дослідження: особливості формування мовленнєвого дихання та голосу у немовленнєвих дітей.

Для рішення поставлених мети і задач були підібрані **методи дослідження:** аналіз науково-теоретичних та методичних джерел з проблеми дослідження; констатувальний експеримент, кількісний і якісний аналіз отриманих результатів дослідження.

Теоретичне значення дослідження: Нами були охарактеризовані особливості розвитку мовленнєвого дихання та голосу у дітей з нормотиповим розвитком та при порушеннях мовлення різного генезу. Виявлені особливості розвитку мовленнєвого дихання та голосу у дітей з ТПМ раннього віку та обґрунтовано необхідність проведення поетапної їх корекції з метою формування усвідомленої готовності до формування вимови фонем.

Практичне значення дослідження: Скомпонована нами методика діагностики та формування мовленнєвого дихання та голосу може бути використана логопедами практиками для забезпечення ефективного їх розвитку у дітей зі складними мовленнєвими порушеннями.

Апробація результатів дослідження: результати дослідження представлені у публікації “Формування дихання та голосу у дітей з тяжкими порушеннями мовлення (перший етап)”.

Структура наукової роботи. Наукова робота складається зі вступу, трьох розділів, висновку, списку використаних джерел у загальній кількості 75, додатків.

ВИСНОВКИ

У дослідженні розглянуто початковий період формування усвідомленого дихання та голосу у дітей із тяжкими порушеннями мовлення.

1. Визначено, що дихання та голос є базовими складовими, що передують появі усвідомленої вимови фонем. Порушення цих двох складових можуть бути діагностовані ще у дітей раннього віку.

Порушення дихання і голосу були досліджені у дітей з такими порушеннями мовлення як дизартрія, ринолалія, дисфонія, заїкання. Проте при таких тяжких порушеннях мовлення як алалія, системному порушенні мовлення при затримці психічного розвитку у дітей раннього віку його особливості були вивчені недостатньо повно. При цьому залишалося вагомим питання використання цих двох функцій для стимуляції вимови перших звуків мовлення у цих дітей та слів.

2. Для вивчення дихання та голосу у дітей раннього віку було підібрано комплекс завдань, сформовано кількісні та якісні критерії оцінки якості їх виконання та визначено кількісні показники, що вказували на рівень розвитку кожного із визначених показників, а також описано саму процедуру проведення дослідження.

У дітей із ЗНМ та СПМ I-го рівня було виявлено суттєвий рівень відставання у розвитку мовленнєвого дихання та усвідомленого використання інтенсивності голосу та голосових модуляцій. Зокрема, дітям з нормотиповим розвитком був притаманний високий та середній рівень розвитку мовленнєвого дихання та голосу, тоді коли у дітей з ТПМ він був низьким за усіма параметрами дослідження (вдих, сила ротового видиху, тривалість видиху, сила голосу, діапазон голосу, голосові модуляції).

Виявлено, що діти нормотиповим розвитком виконували завдання з опорою на мовленнєву інструкцію і лише в окремих випадках їм потрібен був зразок для виконання.

При ЗНМ I рівня моторній алалії дітям було складно включитися у

процес роботи за інструкцією, вони усе хотіли робити по своєму. Потрібно було їх додатково зацікавити, щоб зосередити на зразку виконання завдання. Якщо завдання сподобалося гралися тривало, щоб навчитися.

При СПМ I рівня ЗПР інтерес до завдань, дидактичного матеріалу був нестійким, виконання було нетривалим, невдача не провокувала емоційного протесту.

Виявлені особливості у дітей з ТПМ дихання і голосу та виконання ними завдань стали базисом для подальшого формування методики проведення логопедичної роботи з ними у заданих напрямках.

3. Формування мовленнєвого дихання та голосу у дітей із ТПМ здійснювалася впродовж двох місяців у певній чітковираженій послідовності: розвивали носове фізіологічне дихання; формували цілеспрямований видих; сильний, подовжений видих та усвідомлену вимову окремих звуків мовлення, вчили контролювати інтенсивність їхнього звучання; розвивали голосові модуляції.

При проведенні логопедичної роботи використовували дихальні вправи з динамічним та дидактичним супроводом, вправи із подовженою вимовою голосних звуків мовлення, ігри драматизації, фрагменти простих пісень та ритмічних вправ.

На початку здійснювали логопедичний вплив індивідуально. На кінестетичному рівні вчили дітей з ТПМ відчувати вдих і видих. У подальшому поступово вчили їх взаємодіяти в процесі виконання вправ і завдань у групі.

На кожному із зазначених етапів у дітей із ЗНМ та СПМ спостерігалися диференційовані труднощі у вигляді надмірно великого чи занадто маленького вдиху; супровідні рухи, що заважали формуванню діафрагмального дихання; нецілеспрямований слабкий та нетривалий видих; вокалізація під час вдиху; неритмічне та прискорене дихання; вигукування окремих звуків, слів під час співу; монотонний спів або з

невеликим діапазоном (2-3 тони); не бажання виконувати ритмічні рухи супровідно музиці, мелодії, вірша тощо., ігнорування музики.

Впродовж зазначеного терміну навчання у дітей з ТПМ вдалося сформувати усвідомлену вимову голосних звуків мовлення на видисі, вимову їх з різною інтенсивністю (тихо-голосно), підспівування під музику з використанням доступних для вимови звуків мовлення та складів із ними, ритмічні рухи, якими діти почали супроводжувати свій спів. Проте, загалом, з урахуванням складності у дітей порушень мовлення, тривалість проведення логопедичної роботи була незначна, а тому передбачено подальше їх навчання у визначених напрямках з метою визначення динаміки формування у них усвідомленого мовленнєвого дихання та голосу, а також впливу проведеної логопедичної роботи на розвиток у них мовлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анатомо-фізіологічні особливості, методика дослідження та семіотика захворювань органів дихання у дітей. Методичні вказівки для підготовки до практичних занять для студентів 3 курсу медичних факультетів / упор. Т.В. Фролова, О.В. Атаманова, О.В. Кононенко, Н.Ф. Стенкова. Харків: ХНМУ, 2019. 43 с.
2. Богуш А. М. Мовленнєвий компонент дошкільної освіти. Харків: Вид-во «Ранок», 2011. 176 с. (Дошкільна освіта).
3. Боряк О. В. Корекція просодичної сторони мовлення дітей старшого дошкільного віку з дизартрією. Суми: Вид-во Сум ДПУ імені А. С. Макаренка, 2013. 192 с.
4. Гаврилова Н.С. Порушення фонетичного боку мовлення у дітей: монографія. Кам'янець-Подільський: Друк-Сервіс, 2011. 200 с.
5. Галущенко В. І. Особливості формування просодичного компонента мовлення у дітей зі стертою формою дизартрії : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.03/Вікторія Іванівна Галущенко; наук. кер. С. Ю. Конопляста; ДЗ "Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського". Одеса, 2012. 220 с.
6. Гришина, О. В. Формування мовленнєвої компетентності дітей з ринолалією / О. В. Гришина // Логопед. 2013. № 2. С. 6-13.
7. Дихальна гімнастика. <https://medium.com/way-to-yourself/healthair-d7336b96dde4>
8. Доленко, О. (2002). Діагностична інформативність методу електропунктури у виявленні супутніх патофізіологічних порушень у дітей з уродженими вадами піднебіння. Вісник проблем біології і медицини. № 7, С.104-106.
9. Кобилінська, В. Ф. Дидактичні ігри для дітей з вадами мовлення / В. Ф. Кобилінська // Логопед. 2016. № 12. С. 17-20.
10. Конопляста, С. (2008). Розвиток дітей із вродженими незрощення губи та піднебіння. Теорія та практика. Київ. С 212.

11. Конопляста, С. (2011) Агреговані результати дослідження функціональної системи мови та мовлення дітей із вродженими незрощеннями губи та піднебіння. Дефектологія. №1. С. 38-42.
12. Конопляста С. Ю., Сак Т. В. Логопсихологія: навч. посіб. К.: Знання, 2010. 293 с.
13. Кочеткова И. Н. Парадоксальная гимнастика Стрельниковой. М., 1989. 142 с.
14. Купчак О. М. Корекція мовлення у дітей зі складними психофізичними розладами засобами логоритміки. Зб. наук. праць Кам'янець-Подільського нац. ун-ту ім. Івана Огієнка. 2009. Вип. XII. С. 304–307. 77
15. Логопедія: підр. / за ред. М. К. Шеремет. Київ: Вид. дім «Слово», 2010. 672 с.
16. Лунь Г. П. Дихальні порушення у хворих на церебральні паралічі та їхня динаміка в процесі реабілітації за методом проф. В. Козьявкіна. Львів. Видавництво “Дизайн-студія ”Папуга”, 2007.–128с.
17. Манько Н.В. Навчання і виховання дітей раннього віку з порушеннями мовленнєвого розвитку в системі дошкільної освіти (історичний аспект) // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського державного університету. Серія соціально-педагогічна. / Укл. О.В. Гаврилов. - Кам'янець-Подільський: ПП Мошинський, 2006. - С. 28-32.
18. Методичний посібник по реабілітації мовнорухових, мимічних і вокальних аналізаторів людини та профільних хворих у період удосконалення та розвитку мови. Вінниця; Хмельницький: ЦНТЕТ, 2005. 32 с.
19. Мілевська О.П. Методичні аспекти формування мовленнєвого дихання у дітей з порушеннями мовлення. Тенденції розвитку психології та педагогіки. URL: <https://logo.kpnu.edu.ua/sklad-kafedry/milevska-olena-pavlivna/>

20. Овчиннікова Т. С. Музика, ритм і співи в логопедичній роботі: методичний посібник для логопедів, учителів, вихователів і музичних керівників загальноосвітніх і спеціальних навчальних закладів. Кременчук : Християнська Зоря, 2009. 83 с.
21. Осадча Т. М. Комплексний супровід дітей дошкільного віку з порушенням голосової функції органічного генезу. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук 13.00.03 - корекційна педагогіка. Київ, 2015. 17 с.
22. Паров Ю. Азбука дихання: пер. с нем. И.Н. Громько. Мн.: Полымя, 1988. 47 с.
23. Пахомова Н. Г. Діагностика мовленнєвої готовності дітей старшого дошкільного віку з дизартрією до навчання в школі: навчально-методичний посібник. Полтава: ТОВ «АСМІ», 2009. 107 с.
24. Пахомова Н. Г. Формування мовленнєвої готовності дітей старшого дошкільного віку з дизартрією до навчання в школі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.03 «Корекційна педагогіка». К., 2006. 20 с.
25. Пищалка Я. О. Конспекти логоритмічних занять для дітей дошкільного віку із фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення. Запоріжжя: ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2009. 188 с.
26. Піроженко Тамара. Мовлення дитини: Психологія мовленнєвих досягнень дитини. Київ: Главник, 2005. 112 с.
27. Плиска О. І. Фізіологія вищої нервової діяльності та сенсорних систем: Посібник. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. 285 с.
28. Посібник для спеціалістів і батьків. Під ред. А. Кравцової, А. Кукурузи. К., 2015. 76 с.
29. Притиковська С. Д., Шеремет Б. Г. Вплив координаційних рухів на корекцію мовленнєвих порушень в дітей з загальним недорозвитком мовлення. Зб. наук. праць Кам'янець-Подільського нац. ун-ту ім. Івана Огієнка. 2019. Вип. XII. С. 327 - 330.

- 30.Пушкар Л. В. Методичні засади формування музичних компетенцій студентів педагогічних університетів: автореферат дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.02 «Педагогіка». Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. Київ, 2009, 20 с.
- 31.Рібцун Ю. В. Барвистий килимок: дидакт.-мовлен. Гра. Дошкіль. виховання. 2005. № 5 С. 28.
- 32.Рібцун Ю. В. Дитина із порушенням мовленнєвого розвитку. Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами: навч.-метод. посіб. Київ: ТОВ ВПЦ «Літопис-ХХ». 2010. 36 с.
- 33.Рібцун Ю. В. Інноваційний підхід до організації та проведення артикуляційної гімнастики в логопедичній групі. Дошкільна освіта. 2011. № 3 (33). С. 31–43.
- 34.Рібцун Ю. В. Ігри для ротика: вправи на розвиток мовлен. Дихання. Дошкіль. виховання. 2007. № 4. С. 28–29.
- 35.Рібцун Ю. В. Ігри з кольором як засіб корекції ФФНМ у дітей середнього дошкільного віку. Дефектологія. 2008. № 4.С. 13–17.
- 36.Рібцун Ю. В. Концептуальні підходи до організації ігорзанять в умовах логопедичної групи спеціального ДНЗ компенсуючого типу. Дефектологія. Особлива дитина: навч. та вихов. 2011. № 4. С. 6–9.
- 37.Рібцун Ю. В. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей молодшого дошкільного віку із ЗНМ: програмно-методичний комплекс. Київ: Освіта України, 2011. 292 с. 57. Руководство по фониатрии. Изд-во «Медицина», Ленинградское отделение, 1970. 271 с.
- 38.Рібцун Ю. В. Характеристика фонетико-фонематичної складової мовлення дітей п'ятого року життя із ФФНМ / Ю. В. Рібцун // Український логопедичний вісник: зб. наук. пр. Вип. 2. 2011. С. 36–53.
- 39.Ромась О. Ю. Методи відновлення голосу у хворих після часткових та тотальних резекцій гортані / О. Ю. Ромась // Дефектологія. – 2007. – № 2. – С. 39-42.

40. Ромась О.Ю. Мутаційна дисфонія особливості етіології, перебігу та реабілітації. <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/23178/Romas.pdf?sequence=1>
41. Словник.
<https://slovnyk.ua/index.php?swrd=%D0%B3%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D1%81>
42. Тарасун В. В. Нейропсихологічна діагностика мовленнєвих функцій дітей дошкільного віку: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції [«Новітні медико-психолого-педагогічні технології діагностики, запобігання і подолання мовленнєвих розладів»]. Полтава, 2009. С. 192 - 200.
43. Теорія і практика сучасної логопедії : зб. наук. пр. Випуск 3. Київ : Актуальна освіта, 2006. 147 с. 80.
44. Теряєва Л. А., Потапко Ю. В. Формування вокально-хорових навичок у дітей дошкільного віку.
<http://conf.kubg.edu.ua/index.php/courses/ksdpounush/paper/viewFile/317/307>
45. Ткач, О. С. Корекція мовленнєвого дихання – передумова успішного подолання мовленнєвих порушень / О. С. Ткач // Логопед. 2015. № 2. С. 8-10.
46. Ткачук О. В. Науково-теоретичний аналіз особливостей мовленнєвого розвитку дітей з тяжкими порушеннями мовлення. <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/10089/1/Tkachuk%202010.pdf>
47. Трофіменко Л. І. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей середнього дошкільного віку із ЗНМ : Програмно-методичний комплекс. Київ: Актуальна освіта, 2007. 120 с.
48. Харьков Л.В., Яковенко Л.М. Ефективність логопедичного навчання за раннього хірургічного відновлення піднебіння. Дефектологія. №4. 1998. С. 19-20.

- 49.Шеремет М. К. Основні закономірності засвоєння рідної мови дітьми раннього віку: нейрофізіологічний аспект / Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Новітні медико-психолого-педагогічні технології діагностики, запобігання і подолання мовленнєвих розладів», 1 – 2 жовт. 2009 р. Полтава: ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2009. 242 с.
- 50.Шеремет М. К., Манько М. Науково-теоретичні засади проблеми діагностики і корекції мовленнєвого розвитку в дітей раннього віку. Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та психологія. Зб. наукових праць. Київ, 2017. № 8. С. 88.
- 51.Шеремет М. К., Пахомова Н. Г. Формування мовленнєвої готовності дітей старшого дошкільного віку з дизартрією до навчання в школі: Навчально-методичний посібник. Київ, 2009. 137 с.
- 52.Ansel BM, Kent RD. Acoustic-phonetic contrasts and intelligibility in the dysarthria associated with mixed cerebral palsy. *Journal of Speech and Hearing Research*. 1992;35:296–308.
- 53.Arneson C, Durkin M, Benedict R, Kirby R, Yeargin-Allsopp M, Braun K, Doernber B. Prevalence of cerebral palsy: Autism and Developmental Disabilities Monitoring Network, three sites, United States, 2004. *Disability and Health Journal*. 2009;2:45–48.
- 54.Bax M, Tydeman C, Flodmark O. Clinical and MRI correlates of cerebral palsy: The European cerebral palsy study. *Journal of American Medical Association*. 2006;296(13):1602–1608.
- 55.Boersma P, Weenink D. *PRAAT: doing phonetics by computer (Version 5.2.25)*. [Computer software]. Institute of Phonetic Sciences; Amsterdam: 2011. [March 1, 2011]. from <http://www.praat.org/>
- 56.Ciocca V, Whitehill TL, Ng SS. Contour tone production by Cantonese speakers with cerebral palsy. *Journal of Medical Speech-Language Pathology*. 2002;10:243–248.

57. De Bodt M, Hernandez-Diaz Huici M, van de Heyning P. Intelligibility as a linear combination of dimensions in dysarthric speech. *Journal of Communication Disorders*. 2002;35(3):283–292.
58. Falk TH, Chan W-Y, Shein F. Characterization of atypical vocal source excitation, temporal dynamics and prosody for objective measurement of dysarthric word intelligibility. *Speech Communication*. 2012;54:622–631.
59. Higgins CM, Hodge MM. Vowel area and intelligibility in children with and without dysarthria. *Journal of Medical Speech-Language Pathology*. 2002;10:271–277.
60. Hodge M, Daniels J. *TOCS+ Intelligibility Measures*. University of Alberta; Edmonton, AB: 2007.
61. Hustad KC, Gorton K, Lee J. Classification of speech and language profiles in 4-year-old children with cerebral palsy: A prospective preliminary study. *Journal of Speech, Language and Hearing Research*. 2010;53:1496–1513. doi: 1092-4388_2010_09-0176 [pii] 10.1044/1092-4388(2010/09-0176)
62. Hustad KC, Sassano K. Effects of rate reduction on severe spastic dysarthria in cerebral palsy. *Journal of Medical Speech-Language Pathology*. 2002;10:287–292.
63. Hustad KC, Schueler B, Schulz L, DuHadway C. Intelligibility of 4 year old children with and without cerebral palsy. *Journal of Speech, Language and Hearing Research*. In press.
64. Kent R, Kent J, Weismer G, Martin R, Sufit R, Brooks B, Rosenbek J. Relationships between speech intelligibility and the slope of second-formant transitions in dysarthric subjects. *Clinical Linguistics and Phonetics*. 1989;3(4):347–358.
65. Kim Y, Kent RD, Weismer G. An acoustic study of the relationships among neurologic disease, dysarthria type, and severity of dysarthria. *Journal of Speech, Language and Hearing Research*. 2011;54:417–429.

- 66.Liu H-M, Tsao F-M, Kuhl PK. The effect of reduced vowel working space on speech intelligibility in Mandarin-speaking young adults with cerebral palsy. *Journal of Acoustical Society of America*. 2005;117(6):3879–3889.
- 67.Patel R. Acoustic characteristics of the question-statement contrast in severe dysarthria due to cerebral palsy. *Journal of Speech, Language & Hearing Research*. 2003;46(6):1401–1415.
- 68.Patel R. The acoustics of contrastive prosody in adults with cerebral palsy. *Journal of Medical Speech-Language Pathology*. 2004;12:189–193.
- 69.Patel R, Campellone P. Production and Identification of Contrastive Stress in Dysarthria. *Journal of Speech Language and Hearing Research*. 2009;52:206–222.
- 70.Schlenck K, Bettrich R, Wilmes K. Aspects of disturbed prosody in dysarthria. *Clinical Linguistics and Phonetics*. 1993;7(2):119–128.
- 71.Van Doorn J, Sheard C. Fundamental frequency patterns in cerebral palsied speech. *Clinical Linguistics and Phonetics*. 2001;15(7):585–601.
- 72.Whitehill T, Ciocca V. Perceptual-phonetic predictors of single-word intelligibility: A study of Cantonese dysarthria. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*. 2000a;43:1451–1465.
- 73.Whitehill T, Patel R, Lai J. The use of prosody by children with severe dysarthria: A Cantonese extension study. *Journal of Medical Speech Language Pathology*. 2008;16(4):293–301.
- 74.Dahlgren, S., Sandberg, A. D., Strömbergsson, S., Wenhov, L., Råstam, M., & Nettelbladt, U. (2018). Prosodic traits in speech produced by children with autism spectrum disorders – Perceptual and acoustic measurements. *Autism & Developmental Language Impairments*, 3. <https://doi.org/10.1177/2396941518764527>
- 75.Fusaroli R., Lambrechts A., Bang D., Bowler D. M., Gaigg S. B. (2017) Is voice a marker for Autism spectrum disorder? A systematic review and meta-analysis. *Autism Research* 10: 384–407.